

Університет
сучасних
знань

**КИЇВСЬКИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ
ПРИВАТНОГО ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ
«УНІВЕРСИТЕТ СУЧАСНИХ ЗНАНЬ»**

Циклова комісія з журналістики

ЗАТВЕРДЖУЮ
В.о. ректора

«30» серпня 2022 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ВК 1.2 Типологія помилок**

підготовка фахового молодшого бакалавра

освітньо-професійної програми **Журналістика**

спеціальність **061 Журналістика**

Київ – 2022

Робочу програму з дисципліни Типологія помилок для підготовки фахових молодших бакалаврів за освітньо-професійною програмою Журналістика спеціальності 061 Журналістика

Розробник: старший викладач - Інна БИТЮК

Робочу програму схвалено на засіданні циклової комісії з журналістики
Протокол № 1 від «30» серпня 2022 р.

Голова циклової комісії Інна БИТЮК
(ім'я та прізвище)

Розглянуто і рекомендовано до затвердження педагогічною радою коледжу

Протокол № 1 від «30» серпня 2022 р.

Директор коледжу Світлана ШВИДЧЕНКО

ЗМІСТ

1	Пояснювальна записка	4
2	Навчально-тематичний план дисципліни	6
3	Календарно-тематичний план дисципліни	6
4	Теми і плани лекційних занять	7
5	Теми і план семінарських занять	8
6	Теми і питання для самостійної роботи студентів	10
7	Методи активізації навчального процесу	11
8	Системи поточного та підсумкового контролю знань	11
9	Критерії оцінювання результатів навчання студентів	12
10	Література	13

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Вивчення навчальної дисципліни «Типологія помилок» становлять сучасні наукові концепції у вивченні теоретичної та практичної редакційної справи, класифікації анормативів відповідно до мовних рівнів.

Мета сформувати знання студентів про природу, причини і типи помилок; оволодіти теоретичною базою сучасної девіатології та практичними навичками редакторської роботи над анормативами. На основі теоретичних знань майбутні редактори повинні вміти розпізнавати різні типи помилок, встановлювати причину відхилення від норми і редагувати текст.

Завдання вивчення навчальної дисципліни

- висвітлити основні етапи становлення та розвитку девіатології у світі та Україні;
- дослідити проблематику помилки у видавничому процесі;
- увиразнити роль типології помилки у редагуванні та коректурі тексту;
- висвітлити обставини допущених помилок у різній типології редагованих матеріалів;
- надати студентові можливість опрацювати та засвоїти матеріал, який допоможе чіткіше простежувати помилки та розрізняти їх типологію

Процес вивчення дисципліни ВК 1.2 Типологія помилок спрямована на формування елементів наступних компетентностей:

а) загальні компетентності (ЗК)

ЗК 3 Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 5 Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.

ЗК 6 Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 7 Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 10 Здатність до застосування знань з основ психології та етики ділового спілкування, компетентність в спілкуванні.

б) спеціальні (фахові) компетентності (СК)

СК 1 Здатність застосовувати теоретичні знання в області журналістики, традиційні і сучасні культурно-мистецькі процеси і практики у власній професійній діяльності.

СК 2 Здатність втілювати творчі задуми при створенні інформаційного продукту.

СК 3 Здатність застосовувати знання зі сфери соціальних комунікацій у своїй професійній діяльності.

СК 9 Здатність до редагування текстів.

СК 11 Здатність шукати і збирати інформацію.

СК 12 Здатність перевіряти фактичні дані.

СК 13. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

СК 17. Здатність оперативно збирати інформацію, дотримуватися балансу думок, працювати з джерелами, взаємодіяти з аудиторією.

СК 18. Здатність подавати інформацію у відповідній жанру текстово-візуальній формі з використанням сучасних інформаційних технологій.

Очікувані результати навчання

РН 2 Знати загальні вимоги дотримання авторських та суміжних прав, захисту персональних даних, правил розповсюдження інформації.

РН 5 Володіти державною мовою вільно, а іноземною мовою на рівні, необхідному для виконання професійних завдань.

РН 10 Знати базові поняття, концепції в журналістиці, принципи журналістики, процеси створення інформаційних продуктів, традиційні та інноваційні техніки і технології, пов'язаність етапів створення і методів поширення продукту (твору).

РН 13 Використовувати набуті знання, конструктивні критичні зауваження фахівців стосовно своїх творчих та навчальних результатів для фахового розвитку.

РН 17 Використовувати сучасні мовленнєві норми комунікативної ефективності в різних видах комунікації.

РН 18 Застосовувати відповідне програмне забезпечення для виконання конкретного журналістського завдання.

РН 26 Уміти працювати з контентом різного формату: фото-, відео-, аудіопродуктом, текстовим матеріалом, мультимедійним контентом.

2. Навчально-тематичний план дисципліни

№	Назва розділу	Кількість годин			
		Всього	Лекції	Семинарські	Самостійні
1	Розділ 1. Помилки як об'єкт наукового вивчення	26	8	6	12
2	Розділ 2. Характеристика окремих типів помилок	64	20	14	30
Всього:		90	28	20	42

3. Календарно-тематичний план дисципліни

№	Назва розділів і тем	Кількість годин			
		Усього	Лекції	Семинарські	Самостійні
1	2	3	4	5	6
Розділ 1. Помилки як об'єкт наукового вивчення					
1	Тема. Предмет і завдання курсу. Зв'язок девіатології з іншими суміжними лінгвістичними та нелінгвістичними дисциплінами. Поняття «помилка» у різних видах людської діяльності. Історія вивчення помилок. Значущість і вага помилок.	12	4	2	6
2	Тема. Сучасні напрями вивчення помилок: психологічний, психолінгвістичний, соціолінгвістичний, лінгвістичний (нормативний, нормативно-видавничий, дидактичний, когнітивний та ін.). Психолінгвістичний аспект помилкової діяльності. Теорія мовленнєвої діяльності – теоретична база дослідження онтогенезу мовлення. Зв'язок мови і мислення. Породження мовлення: структура і моделі. Помилки у процесі породження мовлення.	14	4	4	6
Розділ 2. Характеристика окремих типів помилок					
3	Тема. Загальна класифікація помилок. Помилка мовця (автора). Фактичні та логічні помилки. Основні види фактичних та логічних помилок. Робота автора і редактора з фактичним матеріалом. Основні закони мислення. Реконструкція логічно деформованих текстів.	14	4	4	6
4	Тема. Мовні помилки. Мовні компетенції. Типи мовних помилок. Помилки	12	4	2	6

	орфоепічні, орфографічні, лексичні, граматичні, стилістичні. Помилки, зумовлені ситуацією білінгвізму. Нормативні помилки.				
5	Тема. Комунікативні помилки. Комунікативна компетенція мовця. Типи комунікативно-прагматичних помилок. Інформаційні, модальні, темпоральні, локальні, ситуативні помилки.	12	4	2	6
6	Тема. Помилки реципієнта. Сприйняття мовлення. «Поля» можливих помилок реципієнта. Атенційні помилки. Реконструкція помилок реципієнт.	14	4	4	6
7	Тема. Помилки редактора. Копіювальні помилки (спотворення). Джерела виникнення, причини, основні види спотворень тексту. Локалізація спотворень у слові і тексті.	12	4	2	6
Всього по дисципліні		90	28	20	42

4. Теми і плани лекційних занять

Розділ 1. Помилки як об'єкт наукового вивчення

Лекція 1

Тема. Предмет і завдання курсу.

План:

- 1.Зв'язок девіатології з іншими суміжними лінгвістичними та нелінгвістичними дисциплінами.
- 2.Поняття «помилка» у різних видах людської діяльності.
- 3.Історія вивчення помилок.
- 4.Значущість і вага помилок.

Лекція 2

Тема. Сучасні напрями вивчення помилок.

План:

- 1.Психологічний, психолінгвістичний, соціолінгвістичний, лінгвістичний (нормативний, нормативно-видавничий, дидактичний, когнітивний та ін.).
- 2.Психолінгвістичний аспект помилкової діяльності.
- 3.Теорія мовленнєвої діяльності – теоретична база дослідження онтогенезу мовлення.
- 4.Зв'язок мови і мислення.
- 5.Породження мовлення: структура і моделі.
- 6.Помилки у процесі породження мовлення.
- 7.

Розділ 2. Характеристика окремих типів помилок

Лекція 3

Тема. Загальна класифікація помилок.

План:

- 1.Помилка мовця (автора).
- 2.Фактичні та логічні помилки.

3. Основні види фактичних та логічних помилок.
4. Робота автора і редактора з фактичним матеріалом.
5. Основні закони мислення.
6. Реконструкція логічно деформованих текстів.

Лекція 4

Тема. Мовні помилки.

План:

1. Мовні компетенції.
2. Типи мовних помилок.
3. Помилки орфоепічні, орфографічні, лексичні, граматичні, стилістичні.
4. Помилки, зумовлені ситуацією білінгвізму.
5. Нормативні помилки

Лекція 5

Тема. Комунікативні помилки.

План:

1. Комунікативна компетенція мовця.
2. Типи комунікативно-прагматичних помилок.
3. Інформаційні, модальні, темпоральні, локальні, ситуативні помилки.

Лекція 6

Тема. Помилки реципієнта.

План:

1. Сприйняття мовлення. «Поля» можливих помилок реципієнта.
2. Атенційні помилки.
3. Реконструкція помилок реципієнт.

Лекція 7

Тема. Помилки редактора.

План:

1. Копіювальні помилки (спотворення).
2. Джерела виникнення, причини, основні види спотворень тексту.
3. Локалізація спотворень у слові і тексті.

5. Теми і плани семінарських занять

Семінарське заняття № 1

Розділ 1. Помилки як об'єкт наукового вивчення

Тема. Помилкова діяльність як об'єкт аналізу

План:

1. Поняття «норма» і «помилка»
2. Відхилення в різних видах людської діяльності
3. Історія вивчення помилок (грузинська психологічна школа Д.М. Узнадзе, З. Фройд, Р. Мерінгер, І.О. Бодуен де Куртене та інші.)
4. Позитивні та негативні відхилення. Аналіз прикладів відхилень у різних текстах.

Семінарське заняття № 2

Тема. Надбання різних підходів до вивчення помилок. Помилки у процесі породження мовлення

План:

- 1.Різні підходи для вивчення помилок
- 2.Помилка як об'єкт уваги редактора
- 3.Моделі процесу породження мовлення
- 4.Механізм контролю і корекції у процесі породження мовлення
- 5.Аналіз самовиправлень мовців

Розділ 2. Характеристика окремих типів помилок

Семінарське заняття № 3

Тема. Спроби класифікації помилок. Логічні та фактичні помилки

План:

- 1.Критерії класифікації помилок
- 2.Типи помилок мовця
- 3.Фактичні помилки
- 4.Логічні помилки
- 5.Редагування текстів, у яких допущено фактичні та логічні помилки

Семінарське заняття № 4

Тема. Основні типи мовних помилок

План:

- 1.Типи мовних помилок за рівнями мови
- 2.Двомовність як джерело мовленнєвих помилок
- 3.Особливості мовної поведінки двомовців
- 4.Проекція мовної ситуації в Україні на культуру мовлення ЗМК
- 5.Аналіз та редагування текстів, насичених мовними помилками

Семінарське заняття № 5

Тема. Комунікативні помилки як об'єкт уваги редактора

План:

- 1.Поняття комунікативної компетенції мовця
- 2.Модель комунікативного акту і помилконебезпечні місця в ньому
- 3.Комунікативні «провали»
- 4.Класифікація комунікативних помилок
- 5.Аналіз та редагування комунікативно помилкових текстів

Семінарське заняття № 6

Тема. Врахування особливостей сприймання тексту під час редагування

План:

1. Особливості сприймання усних і письмових текстів
2. Помилконебезпечні для сприйняття мовні конструкції
3. Контекстуально-ситуативні помилки
4. Атенційні помилки

5. Аналіз та редагування потенційно помилкових текстів

Семінарське заняття № 7

Тема. Редактор як джерело спотворень тексту

План:

1. Місце і роль редактора в комунікативному акті
2. Види спотворень тексту
3. Локалізація спотворень у слові і тексті
4. Вправи на розвиток вміння саморедагування

6. Теми і завдання/питання для самостійної роботи студентів.

Тема. Вступ. Предмет і завдання курсу. Зв'язок з іншими дисциплінами

1. Опрацюйте термінологічні, тлумачні та енциклопедичні словники щодо основних понять теми. Наведіть по 3 дефініції до понять «норма», «помилка», «відхилення» і прокоментуйте їх.
2. Знайти приклади навмисних помилок (відхилень) у текстах ЗМК.

Тема. Помилкова діяльність як об'єкт аналізу

Напишіть повідомлення на тему «Девіантологія як наука про помилкову діяльність: сучасний стан та перспективи розвитку».

Тема. Сучасні напрями вивчення помилок

1. Створіть перелік сучасних напрямів вивчення помилок.
2. Доберіть з текстів ЗМК і з власної редакторської практики приклади різних видів спотворень.

Тема. Надбання різних підходів до вивчення помилок. Девіації у процесі породження мовлення

Створіть таблицю «Надбання різних підходів до вивчення помилок».

Тема. Основні типи мовних помилок

1. Доберіть з текстів ЗМК приклади мовних помилок (по 1–2 приклади на кожен рівень мови).
2. Створіть рейтинг будь-яких десяти українських ЗМІ за критерієм кількості двомовних помилок.

Тема. Комунікативні помилки

Підготуйте повідомлення на тему «Комунікативні невдачі теле- та радіоведучих».

Тема. Комунікативні помилки як об'єкт уваги редактора

Доберіть з текстів ЗМК приклади комунікативних помилок (по 1–2 приклади на кожен тип).

Тема. Помилки реципієнта

Доберіть з текстів ЗМК приклади можливих помилок сприймання (по 5–10 прикладів для усного й писемного мовлення).

7. Методи активізації навчального процесу

Класичні лекції, лекції проблемного характеру, лекції-бесіди, семінарські заняття, семінари-дискусії, реферування; повідомлення за темою (усна доповідь); розв'язування творчих завдань; виконання студентами завдань для самостійного опрацювання; індивідуальні консультації для студентів.

8. Система поточного та підсумкового контролю знань.

Поточний контроль: письмове або усне опитування, тести, індивідуальна або колективна презентація (представлення виконаного завдання); підготовка доповіді; перевірка конспекту; захист виконаних завдань, захист курсової роботи та ін.

Підсумковий контроль: залік.

Питання самоконтролю для підготовки до екзамену

1. Предмет і завдання девіатології
2. Співвідношення понять відхилення та помилка. Робота редактора над помилками і неточностями тексту
3. Методи дослідження помилок
4. Зв'язок девіатології з іншими дисциплінами
5. Історія вивчення помилок
6. Роль представників грузинської психологічної школи Д.М. Узнадзе у вивченні помилок
7. Роль З. Фройд, Р. Мерінгер, І.О. Бодуен де Куртене у вивченні помилок
8. Сучасні підходи до вивчення помилок. Загальна характеристика
9. Лінгвістичний підхід до вивчення помилок
10. Соціолінгвістичний підхід до вивчення помилок
11. Психологічний і психолінгвістичний підходи до вивчення помилок
12. Логіко-комунікативний і функціонально-комунікативний підходи до вивчення помилок
13. Дидактичний підхід до вивчення помилок
14. Теорія мовної діяльності – теоретична база дослідження онтогенезу мовлення
15. Зв'язок мови і мислення
16. Породження мовлення. Етапи породження мовлення. Структура і моделі
17. Етап внутрішнього мовлення як поле можливих помилок
18. Види помилок залежно від видів мовної діяльності
19. Помилки усного мовлення

20. Помилки писемного мовлення
21. Помилка мовця (автора)
22. Сприймання мовлення. Помилки сприймання
23. Мовна особистість як об'єкт дослідження в девіатології
24. Класифікація помилок
25. Схема комунікативного акту
26. Типи комунікативних помилок
27. Критерії успішності комунікативного акту
28. Комунікативні невдачі
29. Фактичні помилки
30. Типові логічні помилки
31. Типи мовних помилок
32. Типові граматичні помилки
33. Типові лексико-фразеологічні помилки
34. Значення слова як джерело помилок
35. Пунктуаційні помилки
36. Типові стилістичні помилки
37. Можливості варіантності мовних засобів при передачі інформації та при творенні емоційного тексту
38. Мовна ситуація як джерело виникнення помилок. Помилки, зумовлені ситуацією білінгвізму
39. Типи індивідуального білінгвізму
40. Вплив другої мови на мовну компетенцію у сфері рідної мови. Поняття інтерференції
41. Характеристика мовлення білінгва
42. Суржик як негативне соціокультурне явище
43. Морфологічні норми сучасної української мови
44. Орфоепічні норми сучасної української мови
45. Акцентуаційні норми сучасної української мови
46. Лексичні норми сучасної української мови
47. Фразеологічні норми сучасної української мови
48. Синтаксичні норми сучасної української мови
49. Стилiстичні норми сучасної української мови
50. Основні правила вимови голосних і приголосних у потоці мовлення
51. Історія «Українського правопису»

9. Критерії оцінювання знань, вмінь, компетентностей здобувачів освіти з навчальної дисципліни»:

Бали / Рівні навчальних досягнень	Критерії оцінювання
«Відмінно» / Високий	Оцінюється завдання, що містить відповіді, в яких навчальний матеріал відтворюється в повному обсязі, відповідь правильна, обґрунтована, логічна, містить аналіз і систематизацію, зроблені аргументовані висновки. Здобувач освіти активно працює протягом усього курсу і показує при

	цьому глибоке оволодіння лекційним матеріалом, здатний висловити власне ставлення до альтернативних міркувань з конкретної проблеми, проявляє вміння самостійно та аргументовано викладати матеріал. Практичне завдання виконане правильно, як з використанням типового алгоритму, так і за самостійно розробленим алгоритмом
«Добре» / Достатній	Оцінюється завдання, що містить відповіді, в яких відтворюється значна частина навчального матеріалу. Здобувач освіти виявляє знання і розуміння основних положень з навчальної дисципліни, певною мірою може аналізувати матеріал, порівнювати та робити висновки. Здобувач освіти активно працює протягом усього курсу, питання висвітлює повно, висвітлення їх завершено висновками, виявлене вміння аналізувати факти й події, а також виконувати навчальні завдання. У відповідях допущені несуттєві помилки, в усних відповідях – неточності, деякі незначні помилки, має місце недостатня аргументованість при викладенні матеріалу, нечітко виражене ставлення слухача до фактів.
«Задовільно» / Середній	Оцінюється завдання, що містить відповіді, в яких відтворюються основні положення навчального матеріалу на рівні запам'ятовування без достатнього розуміння; здобувач освіти у цілому оволодів суттю питань з даної теми, виявляє знання лекційного матеріалу, навчальної літератури, намагається аналізувати факти й події, робити висновки. Але на заняттях поводить себе пасивно, відповідає лише за викликом викладача, дає неповні відповіді на запитання, припускається грубих помилок при висвітленні теоретичного матеріалу. У практичних завданнях припущені несуттєві помилки.
«Незадовільно» / Початковий	Оцінюється завдання, що не виконане, або містить відповіді на рівні елементарного відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів, фрагментів навчального матеріалу. Здобувач освіти виявив неспроможність висвітлити питання чи питання висвітлені неправильно, безсистемно, з грубими помилками, відсутні розуміння основної суті питань, висновки, узагальнення. У відповідях та практичному завданні припущені суттєві помилки.

10. Література

Основні рекомендовані джерела

1. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної девіатології / Ф. С. Бацевич.— Л. : Львів. нац. ун-т ім. І. Франка, 2000.— 236 с.
2. Капелюшний А. О. Типологія журналістських помилок / А. О. Капелюшний.— Л. : ГПАС, 2000.— 68 с.

3. Капелюшний А. О. Редагування в засобах масової інформації: Навчальний посібник.— 2-ге вид., випр. і доп.— Львів : ПАІС, 2009.— 432 с.
4. Куляс П. П. Типологія помилок : підручник-монографія : кн. для ред. / Павло Куляс ; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова, Ін-т укр. філології та літ. творчості ім. Андрія Малишка.— Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2015.— 463 с.
5. Партико З. В. Загальне редагування : нормативні основи : навч. посібник.— 2-ге вид., перероб. і доп.— Львів : ВФ «Афіша», 2011.— 640 с.

ДОДАТКОВА ЛІТЕРАТУРА

1. Бацевич Ф. Основи комунікативної лінгвістики : Підручник. — К. : Видавничий центр «Академія», 2004. — 344 с.
2. Городенська К. Українське слово у вимірах сьогодення : Ін-т укр. мови НАН України / К. Городенська. — К. : КММ, 2014. — 124 с.
3. Кочерган М. П. Вступ до мовознавства : Підручник для студентів філологічних спеціальностей вищих закладів освіти. — К. : Видавничий центр «Академія», 2000. — 368 с.
4. Куляс П. П. Редакторський практикум (з дисципліни «Типологія помилок») : навч. посіб. для студентів спец. «Видавнича справа та редагування», «Журналістика», «Філологія» — з парал. спеціалізацією «Редактор» та «Літ. Редактор» / П. П. Куляс ; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова, Ін-т укр. філології та літ. творчості ім. Андрія Малишка.— Київ : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2014. — 335 с.
5. Куляс П. П. Система — проти автоматизму суржику : редакторський погляд : навч. посіб. / Павло Куляс ; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова, Ін-т вищ. освіти Нац. акад. пед. наук України. — Вид. 2-ге, розшир. — К. : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2013. — 293 с.
6. Куляс П. П. Типологія помилок у корекційних таблицях : навч. посіб. / Павло Куляс ; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова, Ін-т вищ. освіти НАПН України. — К. : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2011. — 167 с.
7. Проценко О. В. Прагматична самокорекція в українському спонтанному мовленні білінгвів (на матеріалі теле- та радіотекстів) : монографія / О. В. Проценко ; Київ. нац. Т. Шевченка. — К. : Київський ун-т, 2005. — 127 с.